

dr hab. Marta Grabowska, prof. ucz.

Autorka jest pracownikiem badawczo-dydaktycznym w Centrum Europejskim Uniwersytetu Warszawskiego (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4481-0545>).

Obszary cyfryzacji w Wieloletnich ramach finansowych 2021–2027 Unii Europejskiej i w Planie odbudowy dla Europy oraz polskie potrzeby w tych obszarach

Słowa kluczowe: cyfryzacja, cyfryzacja w Unii Europejskiej, Instrument Łącząc Europę, program „Cyfrowa Europa”, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, cyfryzacja w Polsce

Celem artykułu jest przedstawienie miejsca cyfryzacji w Wieloletnich ramach finansowych 2021–2027 i w Planie odbudowy dla Europy oraz polskich potrzeb w tym zakresie. Nakreślono w nim krótką historię rozwoju społeczeństwa informacyjnego, cyfrowego i gigabitowego w UE, omówiono strukturę obu funduszy oraz zawarte w nich trzy główne programy dotyczące cyfryzacji: Instrument Łącząc Europę, program „Cyfrowa Europa” oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Wskazano na najpilniejsze potrzeby Polski w obszarach cyfryzacji związane z tymi trzema podstawowymi programami, wynikającymi z odległej pozycji naszego kraju w rankingu DESI, braków legislacyjnych, konfliktów politycznych Polski z UE i przedkładania w różnych okresach innych celów w polityce państwa nad cyfryzacją. Fundusze te są bardzo potrzebne w Polsce i powinny być szybko i skutecznie wykorzystane. Artykuł przygotowano na podstawie analizy dokumentów oficjalnych UE i Polski oraz informacji uzyskanych z bezpośredniej obserwacji prac Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii Sejmu RP X kadencji.

1. Wstęp

Cyfryzacja to proces wdrażania, a następnie wykorzystywania technologii cyfrowych, które są działalnością natury technicznej, jak też ekonomicznej i organizacyjnej, mającej na celu wprowadzanie urządzeń i systemów cyfrowych w różne obszary gospodarki, sektora publicznego i życia prywatnego obywateli. Digitalizacja natomiast to zespół czynności polegających na przekształcaniu zasobów analogowych na odpowiedniki cyfrowe. Zatem procesy digitalizacji to niezbędny element finalnego celu, jakim jest cyfryzacja. Prawidłowe zaplanowanie procesów digitalizacyjnych decyduje o końcowym efekcie działania, jakim jest cyfryzacja. Stała się ona podstawą budowy tzw. społeczeństwa informacyjnego, później zwanego cyfrowym, a obecnie już gigabitowym. Należy zauważyć, że w języku angielskim cyfryzacja to *digitalization*, a polski termin „digitalizacja” to w języku angielskim *digitization*¹.

Barwna historia rozwoju technologii cyfrowych związana jest przede wszystkim z osiągnięciami wybitnego matematyka brytyjskiego Alana Turinga (1912–1954) sięgającymi czasów jeszcze sprzed II wojny światowej. W jej trakcie istotny wkład w rozwój technologii cyfrowych miał deszyfrant niemieckiej maszyny ENIGMA², w którym to procesie kluczową rolę odegrali też wybitni polscy matematycy. Wreszcie późniejszy szybki rozwój trzech nowych dyscyplin: **informatyki, elektroniki i telekomunikacji**, wprowadził nas w erę rewolucji cyfrowej i nowego świata ICT (ang. *Information and Communications Technology*). I choć idee te narodziły się w Europie, to po II wojnie światowej wyczerpany wojną Stary Kontynent nie był zainteresowany ich rozwojem. Inicjatywę przejęły Stany Zjednoczone Ameryki i Japonia. Europa ocknęła się dopiero za prezydentury Valéry’ego Giscarda d’Estaing’a w końcu lat 70. XX w., kiedy przewaga technologiczna USA i Japonii

1 H.A. Malak, *Digitization vs digitalization: What’s the difference?*, <https://the-ecmconsultant.com/digitization-vs-digitalization/> (dostęp: 23.07.2024 r.).

2 A. Hodges, *Alan Turing: Enigma*, tłum. W. Bartol, Warszawa 2014, *passim*.

była już oczywista³. Trzeba było podjąć radykalne działania, aby dorównać tym potęgom gospodarczym, których przewaga budowana była wówczas na technologiach cyfrowych.

Nie stało się to jednak szybko. W państwach członkowskich ówczesnych Wspólnot Europejskich podejmowano pewne wysiłki, ale dopiero opublikowanie przez Jacka Delorsa jego *White papers – Growth, competitiveness, employment. The challenges and ways forward into the 21st century. White papers*⁴ zainicjowało budowę nowej strategii gospodarczej UE na podstawie szybkiego rozwoju społeczeństwa informacyjnego. W słynnym raporcie, który powstał rok później⁵, jego autor, Martin Bangemann, ówczesny komisarz ds. telekomunikacji, wskazał kluczowe obszary, w których w pierwszej kolejności należy wdrożyć technologie cyfrowe⁶. Był to czas przygotowań pierwszej wieloletniej strategii rozwoju UE, tj. Strategii Lizbońskiej (2000–2007/2013)⁷. I choć nie wszystkie cele tej Strategii zostały zrealizowane, a szczególnie ten dotyczący dorównania Stanom Zjednoczonym Ameryki i Japonii, to jednak dokonał się wówczas istotny postęp w budowie europejskiego społeczeństwa informacyjnego. Wzrosła też świadomość jego roli w odniesieniu do wszystkich polityk UE. W 2001 r. na posiedzeniu Rady Europejskiej w Göteborgu (Szwecja)⁸ zapadła decyzja o włączeniu do tych działań 10 państw stowarzyszonych, kandydujących wówczas do członkostwa w UE, w tym państw Europy Centralnej i Wschodniej. W 2005 r., wobec postępującej cyfryzacji mediów, nastąpił zwrot w terminologii stosowanej w dokumentach oficjalnych UE ze „społeczeństwa informacyjnego” na „społeczeństwo cyfrowe”.

W kolejnej wieloletniej strategii rozwoju UE Europa 2020: strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu⁹, też postawiono

na cyfryzację i gospodarkę opartą na wiedzy, a spośród siedmiu projektów przewodnich do obszaru społeczeństwa cyfrowego bezpośrednio odnosiła się *Europejska agenda cyfrowa* (przyjęta 19.05.2010 r.)¹⁰. Wyznaczono w niej wiele zadań, w tym przede wszystkim zbudowanie **jednolitego rynku cyfrowego**.

W 2020 r. UE stanęła przed nową perspektywą finansową na lata 2021–2027. Zasadniczy kierunek działania nie uległ zmianie. Ukierunkowanie dalszego rozwoju UE na cyfryzację oraz ekonomię opartą na danych jest kluczowe. Wobec kolejnego skoku technologicznego, który nastąpił w XXI w., i pojawienia się wielu nowych technologii cyfrowych takich jak: internet rzeczy, obliczenia wielkiej skali, sztuczna inteligencja, technologie chmurowe, rozszerzona i wirtualna rzeczywistość, autonomiczne roboty, łączność 5G, druk 3D, superkomputery itd., przed UE stanęło nowe wyzwanie budowania europejskiego społeczeństwa gigabitowego¹¹, tym bardziej że z biegiem czasu poszerzyło się grono konkurentów gospodarczych, szczególnie na Dalekim Wschodzie. Należy jednak podkreślić, że w zakresie tworzenia tzw. przełomowych technologii cyfrowych Zachód ciągle utrzymuje przewagę, a UE dodatkowo wyznacza też wzorcowe ramy etyczne tych działań. Utrzymanie tej przewagi przez Zachód w nadchodzących latach będzie wymagać jednak dużego wysiłku.

Poszczególne państwa członkowskie UE reprezentują obecnie zróżnicowany poziom rozwoju w obszarze cyfryzacji. Jest on mierzony i publikowany co roku przez Komisję Europejską w ramach tzw. Indeksu gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (ang. *The Digital Economy and Society Index – DESI*). Indeks ten, obejmujący do 2022 r. takie elementy jak: kapitał ludzki, stan łączności elektronicznej, integracja technologii cyfrowych oraz poziom cyfryzacji usług publicznych, w związku z przyjętą przez Unię Europejską polityką „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r.¹² został zmieniony i obecnie obejmuje: umiejętności cyfrowe, bezpieczną i zrównoważoną infrastrukturę cyfrową, transformację cyfrową przedsiębiorstw oraz cyfrowe usługi publiczne. Jednak od wielu lat, zarówno według starego indeksu, jak i nowego, Polska zajmuje jedno z ostatnich miejsc wśród państw UE w tym rankingu. Według opublikowanych danych za rok 2022¹³ (ostatni „stary” indeks) Polska lokowała się na 24 miejscu ze wszystkimi wskaźnikami poniżej 20. miejsca, a według danych za 2023 r. (pierwszy „nowy” indeks) lokuje się ogólnie na 19 miejscu (obliczenie dokonane przez autorkę) z najsłabszym sektorem „umiejętności cyfrowe” i tylko kilkoma wskaźnikami powyżej średniej unijnej¹⁴ wśród wszystkich wskaźników tego indeksu (jest ich 36). Są to bardzo słabe wyniki i pozycja Polski jest daleka od zadawalającej. Ponieważ w nowej

3 Prezydent Francji Valéry Giscard d'Estaing wysłał dwóch ekspertów do Japonii – Alana Minca i Simon Norę w celu zbadania przyczyn tak gwałtownego rozwoju gospodarczego, którzy przywieźli stamtąd pierwszy znany w Europie opis społeczeństwa informacyjnego: *L'informatisation de la société*, 21 février 1978, vie-publique.fr (dostęp: 28.06.2024 r.).

4 Growth, competitiveness, employment. The challenges and ways forward into the 21st century. White papers. COM (93)700 final, part A and B.

5 *Europe and the global information society. Recommendations of the high-level group on the information society to the Corfu European Council (Bangeman group)*. European Commission, *Growth, competitiveness and employment. White paper follow-up. Report on Europe and the global information society. Interim report on trans-European networks. Progress report on employment. Extracts of the conclusions of the Presidency of the Corfu European Council*, „Bulletin of the European Union”, Supplement 2/94, https://aei.pitt.edu/1199/1/info_society_bangeman_report.pdf (dostęp: 14.06.2024 r.).

6 Były to takie obszary jak: telepraca, szkolenia na odległość, sieci łączące uczelnie i jednostki badawcze, usługi teleinformatyczne dla małych i średnich przedsiębiorstw, zarządzanie ruchem drogowym, kontrola ruchu powietrznego, sieci na użytek sektora zdrowia, komputeryzacja sektora zamówień publicznych, transeuropejskie sieci administracji publicznej, infostrada dla obszarów wiejskich.

7 Communication of 8 December 1999 on a Commission initiative for the special European Council of Lisbon, 23 and 24 March 2000 – eEurope – An information society for all, COM (1999)687 final.

8 „Taking account of their particular situations, candidate countries are invited to translate the Union's economic, social, and environmental objectives into their national policies. The intention of candidate countries to adopt the eEurope+ initiative is a successful example. Starting from Spring 2003, the Commission will begin covering the candidate countries and their national policies in its annual synthesis report” – Presidency Conclusions, *Göteborg European Council 15 and 16 June 2001*, SN 2001/01 Rev. 1, pkt 11, s. 2.

9 COM(2010) 2020 final.

10 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Europejska agenda cyfrowa*, COM(2010)245 final.

11 M. Grabowska, *Europejskie społeczeństwo gigabitowe*, „Studia Europejskie – Studies in European Affairs” 2020/1, s. 151–172.

12 Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2481 z 14.12.2022 r. ustanawiająca program polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r. (Dz.Urz. UE L 323, s. 4) – dalej decyzja 2022/2481.

13 Komisja Europejska, *Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy. Indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI)*, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/policies/desi> (dostęp: 6.12.2024 r.).

14 Komisja Europejska, *Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy, Wskaźniki DESI*, https://digital-decade-desi.digital-strategy.ec.europa.eu/datasets/desi/charts/desi-indicators?period=desi_2024&indicator=desi_5gcv_3400_3800&breakdown=total_pophh&cunit=pc_hh_all&country=AT,BE,BG,HR,CY,CZ,DK,EE,EU,FI,FR,DE,EL,HU,IE,IT,LT,LU,MT,NL,PL,PT,RO,SK,SI,ES,SE (dostęp: 6.12.2024 r.).

perspektywie finansowej na lata 2021–2027 nacisk położony jest przede wszystkim na dwie transformacje: **zieloną i cyfrową** – tej ostatniej przydzielono spore środki finansowe w ramach różnych programów, upatrując w niej koło zamachowe gospodarki. Jeśli Polska dobrze spożytkuje tę szansę, może poprawić swoją sytuację. Musi jednak wykazać się determinacją i nadrobić stracony czas w związku z opóźnieniem wynikającym z zakwestionowania stanu praworządności w naszym kraju przez UE i blokadą środków finansowych z Planu odbudowy dla Europy (ang. *A recovery plan for Europe* nazwanego też *NextGenerationEU*).

2. Wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 i Plan odbudowy dla Europy

Planowanie obecnie realizowanej, wieloletniej strategii rozwoju UE odbywało się już jednak w innych warunkach niż poprzednio. Pod koniec drugiej dekady XXI w. świat, a w tym UE, doświadczyły pandemii COVID-19 i głębokiego kryzysu gospodarczego, który unieruchomił normalne funkcjonowanie rynku europejskiego. Aby ponownie pobudzić gospodarkę, UE i jej państwa członkowskie, oprócz normalnego budżetu, potrzebują dodatkowego instrumentu finansowego, który stymulowałby powrót gospodarki na normalne tory.

17.12.2020 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła rozporządzenie określające Wieloletnie ramy finansowe UE na lata 2021–2027¹⁵, które obejmują długoterminowy budżet w wysokości 1 074,3 mld euro (w cenach z 2018 r.). Zaplanowano także dodatkowy fundusz, tj. Plan odbudowy dla Europy w wysokości 750 mld euro (w cenach z 2018 r.), którego celem jest wspieranie niektórych obszarów umieszczonych w WRF 2021–2027¹⁶. Aby uzyskać środki z tego funduszu, trzeba jednak przedstawić plan ich inwestycji oraz spełnić określone wymagania, tzw. kamienie milowe. Wszystkie kwoty mogą ulegać corocznej waloryzacji, ale zmiany te nie odbiegają znacząco od pierwotnych ustaleń i nie będą miały istotnego znaczenia dla naszego rozumowania.

Wieloletnie ramy finansowe 2021–2027 obejmują siedem podstawowych obszarów¹⁷:

1. Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa	132 781 mln euro
2. Spójność, odporność i wartości	377 768 mln euro
3. Zasoby naturalne i środowisko	355 702 mln euro
4. Migracja i zarządzanie granicami	24 743 mln euro
5. Bezpieczeństwo i obrona	14 473 mln euro
6. Sąsiedztwo i świat	101 085 mln euro
7. Europejska administracja publiczna	73 102 mln euro

Dodatkowy fundusz, tj. Plan odbudowy dla Europy, wspiera tylko pierwsze trzy obszary¹⁸.

15 Rozporządzenie Rady (UE, EURATOM) 2020/2093 z 17.12.2020 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 (Dz.Ur. UE L 4331, s. 11) – dalej rozporządzenie 2020/2093.

16 Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej: *Budżet UE 2021–2027 i plan odbudowy. Unijny plan odbudowy i długofalowy budżet UE na lata 2021–2027*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027/> (dostęp: 23.07.2024 r.).

17 Załącznik I „Wieloletnie ramy finansowe (UE-27)” do rozporządzenia 2020/2093.

18 Załącznik II „Dostosowanie dotyczące poszczególnych programów – wykaz programów, klucz podziału i łączna dodatkowa alokacja środków na zobowiązania” do rozporządzenia 2020/2093.

Spoglądając jednak do bardziej szczegółowych dokumentów¹⁹, z punktu widzenia cyfryzacji interesować nas będą dwa programy z obszaru pierwszego ulokowane w sekcji **Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych** (ang. *European Strategic Investments*), tj. programy: Instrument Łącząc Europę (ang. *Connecting Europe Facility* – CEF) i program „Cyfrowa Europa” (ang. *Digital Europe Programme*) oraz dodatkowo wspierający tę sekcję Plan inwestycyjny dla Europy (ang. *Investment plan for Europe* – InvestEU Found), tj. fundusz inwestycyjny, na który składają się publiczni i prywatni inwestorzy europejscy łącznie w wysokości 372 mld euro na okres 2021–2027²⁰, z czego dwa wyżej wymienione programy mogą także korzystać. Ponadto z obszaru drugiego interesować nas będzie program Odbudowa i odporność (ang. *Recovery and Resilience*), gdzie posadowiony jest Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (ang. *Recovery and Resilience Facility*) wraz z niewielkim funduszem wspierającym, tj. Instrument Wsparcia Technicznego (ang. *Technical Support Instrument* – TSI)²¹. Naturalnie elementy cyfryzacji przewidziane są także w niektórych innych obszarach, jak np. badania i rozwój czy polityka spójności, lecz te wymienione powyżej są kluczowe.

2.1. Programy dotyczące cyfryzacji w ramach pierwszego obszaru, w sekcji Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych

2.1.1. Instrument Łącząc Europę

Instrument Łącząc Europę podzielony jest na trzy części i odnosi się do budowy i stałego rozwijania trzech typów sieci transeuropejskich: transportowych, energetycznych i cyfrowych (teleinformatycznych). Został on ustanowiony już w 2013 r. jako *Trans-European Networks* (TENs) i odnowiony w ramach WRF 2021–2027 rozporządzeniem 2021/1153²² z funduszem w wysokości 33,710 mld euro. Z tej kwoty na sieci łączności teleinformatycznej przeznaczono ostatecznie 2,065 mld euro. Instrument Łącząc Europę finansowany jest z głównych funduszy WRF 2021–2027, ale – jak wspomniano wcześniej – w tej sekcji dostępny jest dodatkowo fundusz Plan inwestycyjny dla Europy, który dysponuje 2,800 mld euro z WRF 2021–2027 i 5,600 mld euro z Planu odbudowy dla Europy, łącznie to 8,400 mld euro, z czego czerpać może także Instrument Łącząc Europę²³.

Do otrzymania unijnego wsparcia finansowego w zakresie sieci teleinformatycznych, jak podano w rozporządzeniu 2021/1153, z Instrumentu Łącząc Europę kwalifikują się działania wdrożeniowe zapewniające dostęp do sieci o bardzo

19 Wieloletnie ramy finansowe i instrument Next Generation EU – środki na zobowiązania (w cenach z 2018 r.); zob. <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2020/12/17/multiannual-financial-framework-for-2021-2027-adopted/> (dostęp: 20.07.2024 r.).

20 European Union: *InvestEU Programme*, https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-portal_en (dostęp: 30.11.2024 r.).

21 European Union: *Technical Support Instrument (TSI)*, https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_en (dostęp: 30.11.2024 r.).

22 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1153 z 7.07.2021 r. ustanawiające instrument „Łącząc Europę” i uchylające rozporządzenia (UE) nr 1316/2013 i (UE) nr 283/2014 (Dz.Ur. UE L 249, s. 38) – dalej rozporządzenie 2021/1153.

23 Zob. przypis 19.

dużej przepustowości, głównie 5G, zdolnych do obsługi połączeń gigabitowych (tj. o przepustowości co najmniej 1 Gbit/s) na obszarach, gdzie znajdują się podmioty stymulujące rozwój społeczno-gospodarczy, działania zapewniające społecznościom lokalnym bardzo wysokiej jakości łączność bezprzewodową, świadczoną bezpłatnie i na niedyskryminujących warunkach, działania wdrażające nieprzerwany zasięg systemów 5G w odniesieniu do głównych szlaków transportowych, działania wspierające wdrażanie nowych lub znacząco zmodernizowanych istniejących sieci szkieletowych (tj. sieci, przez które przepływa bardzo duża ilość informacji), w tym wykorzystujących kable podmorskie, w państwach członkowskich, między nimi oraz między UE a państwami trzecimi, czy wreszcie działania wdrażające wymogi dotyczące infrastruktury łączności cyfrowej związane z projektami transgranicznymi w dziedzinach transportu lub energii, lub wspierające operacyjne platformy cyfrowe bezpośrednio związane z infrastrukturą transportową lub energetyczną lub działania obu tych rodzajów. Należy podkreślić, że fundusze te skierowane są na konkretne działania wdrożeniowe do tego stopnia, że np. planowane innowacje w tym zakresie muszą być już finansowane z innych funduszy, np. ze środków przewidzianych na badania i rozwój, np. z programu Horyzont Europa²⁴.

Z danych opublikowanych w ramach „nowego” DESI, tj. za 2023 r., Polska, chociaż może się wykazać 93,30% dostępem gospodarstw domowych do internetu (13 miejsce) i relatywnie wysokim procentem gospodarstw domowych subskrybujących dostęp do internetu za pomocą łączy stałych o przepustowości ≥ 100 Mb/s (8 miejsce), to jeśli chodzi o subskrypcje w ramach łączy stałych o przepustowości ≥ 1 Gb/s, to jest ich już tylko 5,29% (15 miejsce). Pokrycie polskich gospodarstw domowych przynajmniej jedną siecią mobilną 5G to 71,92% (23 miejsce). Ciągłe zły jest w Polsce z aukcjami na trzy częstotliwości wyznaczone przez Międzynarodową Unię Telekomunikacyjną (ang. *International Telecommunications Union* – ITU) dla celów łączności 5G i przyjętymi przez UE (700 MHz, 3,4–3,8 GHz i 26 GHz) głównie dla celów tzw. korytarzy wzdłuż szlaków transportowych (kolejowych, morskich i in.), a w zakresie dostępu gospodarstw domowych do częstotliwości 3,4–3,8 GHz dla łączności 5G DESI dla Polski wykazuje wartość 0%. Ponadto realizacja łączności na częstotliwości 700 MHz napotyka na trudności na niektórych odcinkach wschodniej granicy Polski z powodu zakłóceń pochodzących z państw ościennych²⁵. Należy też pamiętać, że gdy aukcje zostają rozstrzygnięte, to proces ich realizacji może trwać nawet do 48 miesięcy, tj. cztery lata. Ciągłe jeszcze mamy też białe plamy na terenach słabo zaludnionych, gdzie prywatni dostawcy nie chcą inwestować w łącza stałe i gdzie w tym celu instaluje się łącza bezprzewodowe albo muszą zostać zainwestowane środki publiczne. Problemy tego rodzaju sygnalizują instytucje władzy samorządowej czy placówki edukacyjne (podnoszone na posiedzeniach Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych

Technologii Sejmu X kadencji np. 16.01.2024 r.)²⁶. Opóźnione jest wdrożenie Europejskiego kodeksu łączności elektronicznej²⁷, za co naliczana jest Polsce od kilku lat wysoka dzienna kara finansowa przez Komisję Europejską (dopiero po 15.10.2024 r. podjęto działania w kierunku wdrożenia tej dyrektywy i obecnie trwają prace legislacyjne w Sejmie). Generalnie w obszarze bezpiecznej i zrównoważonej infrastruktury cyfrowej Polska zajmuje 16 miejsce według indeksu DESI za 2023, a biorąc pod uwagę wskaźniki tylko dotyczące łączności elektronicznej, to jest to 17 miejsce. W dużej mierze jest to jednak zasługa prywatnych dostawców usług teleinformatycznych świadczących swoje usługi np. w zakresie sieci 5G, jednak na innych częstotliwościach niż przyjęte przez ITU (oraz Unię Europejską) dla korytarzy międzynarodowych. Nie ulega wątpliwości, że Polska powinna korzystać ze środków finansowych dostępnych z Instrumentu Łącząc Europę, ponieważ nawet 16/17 pozycja nie jest dla Polski satysfakcjonująca, i jak najszybciej poprawić swój ranking w tym zakresie. Łączność elektroniczna jest także istotnym elementem wyboru lokalizacji przez kapitał krajowy i zagraniczny.

2.1.2. Program „Cyfrowa Europa”

Drugim kluczowym programem poświęconym cyfryzacji z obszaru pierwszego, umieszczonym w sekcji Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych jest program „Cyfrowa Europa”. Na program ten przewidziano środki finansowe z głównego strumienia WRF 2021–2027 w wysokości 6, 761 mld euro bez dodatkowych środków z Planu odbudowy dla Europy, ale z możliwym wsparciem z Planu inwestycyjnego dla Europy²⁸.

Program ten ustanowiony rozporządzeniem 2021/694²⁹ z ogólną pulą środków finansowych w wysokości 7 588 000 000 euro jest ściśle ukierunkowany na 5 określonych celów szczegółowych:

- do 2 226 914 000 euro na cel szczegółowy nr 1: **Obliczenia wielkiej skali (superkomputery);**
- do 2 061 956 000 euro na cel szczegółowy nr 2: **Sztuczna inteligencja;**
- do 1 649 566 000 euro na cel szczegółowy nr 3: **Cyberbezpieczeństwo i zaufanie;**
- do 577 347 000 euro na cel szczegółowy nr 4: **Zaawansowane umiejętności cyfrowe;**
- do 1 072 217 000 euro na cel szczegółowy nr 5: **Wdrażanie, optymalne wykorzystanie zdolności cyfrowych i interoperacyjność.**

We wrześniu 2023 r. dodano jeszcze jeden obszar obejmujący półprzewodniki, których brak odczuwa cała UE, a których projektowanie i produkcję należy jak najszybciej zwiększyć w Europie. Problem ten wiąże się z wizją tzw. suwerenności cyfrowej UE nakreślonej przez Przewodniczącą Komisji Europejskiej Ursulę

24 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/695 z 28.04.2021 r. ustanawiające program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1290/2013 i (UE) nr 1291/2013 (Dz.Urz. UE L 170, s. 1).

25 Urząd Komunikacji Elektronicznej: Informacja na temat rozwoju sieci 5G w Polsce – stan obecny i plany, Warszawa, lipiec 2023, s. 6 (materiał powielony, niepublikowany, udostępniony na posiedzeniu Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii Sejmu X kadencji w dniu 27.07.2023 r.).

26 Zob. pkt III: Dyskusja na temat Raportu otwarcia w polityce cyfrowej oraz zawartych w nim rekomendacji na lata 2024–2027, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PosKomZrealizowane.xsp?komisja=CNT#30> (dostęp: 6.12.2024 r.).

27 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972 z 11.12.2018 r. ustanawiająca Europejski kodeks łączności elektronicznej (Dz.Urz. UE L 321, s. 36).

28 Zob. przypisy 19 i 20.

29 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/694 z 29.04.2021 r. ustanawiające program „Cyfrowa Europa” oraz uchylające decyzję (UE) 2015/2240 (Dz.Urz. UE L 166, s. 1).

von der Leyen we wrześniu 2020 r. w orędziu o stanie UE, którą to suwerenność UE powinna osiągnąć także do 2030 r.³⁰

Jak widać, program ten ukierunkowany jest na konkretne cele, w tym na najnowsze technologie, których odbiorcami mogą być podmioty dysponujące odpowiednim ekosystemem do ich wdrażania. Dodatkowym wsparciem dla tego programu mogą być także fundusze przeznaczone na badania naukowe i rozwój z programu Horyzont Europa³¹.

Wobec niskich wartości wskaźników DESI dla Polski w takich obszarach jak umiejętności cyfrowe (ogólnie 22 pozycja), stosowanie narzędzi analityki dużych zbiorów danych i sztucznej inteligencji w biznesie (odpowiednio miejsca 26 i 25) czy wskaźnika tzw. intensywności cyfrowej³² MŚP (21 miejsce) Polska powinna korzystać z tego programu.

2.2. Program dotyczący cyfryzacji w obszarze drugim, w sekcji: Odbudowa i odporność (ang. *Recovery and Resilience*)

2.2.1. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności

Rozporządzeniem 2021/241³³ ustanowiony został **Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności** (ang. *Recovery and Resilience Facility*), który ulokowany jest w całości w Planie odbudowy dla Europy. Składa się on z dwóch strumieni finansowych, tj. **dotacji** (bezzwrotnych grantów) oraz dostępnych niskoprocentowanych **pożyczek**. W cenach z 2018 r. odpowiednio na bezzwrotne granty przewidziano 312 500 000 000 euro oraz na pożyczki 360 000 000 000 euro. W art. 3 rozporządzenia 2021/241 mówi się, że fundusze te mogą być wykorzystane na następujące cele:

- a) zielona transformacja;
- b) **transformacja cyfrowa**;
- c) inteligentny, zrównoważony wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, w tym spójność gospodarcza, miejsca pracy, produktywność, konkurencyjność, badania naukowe, rozwój i innowacje, a także dobrze funkcjonujący rynek wewnętrzny z silnymi MŚP;
- d) spójność społeczna i terytorialna;
- e) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna, w celu między innymi zwiększenia gotowości na sytuacje kryzysowe i zdolności reagowania kryzysowego; oraz
- f) polityki na rzecz następnego pokolenia, dzieci i młodzieży, takie jak edukacja i umiejętności.

Wysokość funduszy przeznaczonych dla poszczególnych państw członkowskich obliczana jest według skomplikowanego wzoru matematycznego umieszczonego w rozporządzeniu³⁴,

a uwzględniającego m.in. takie czynniki jak: liczba ludności danego państwa członkowskiego, odwrotność PKB na mieszkańca, średnia stopa bezrobocia w okresie ostatnich pięciu lat w porównaniu ze średnią unijną z lat 2015–2018 czy spadek realnego PKB w latach 2020–2021. Aby unaocznic, jak wygląda podział tych środków, dla przykładu poniżej podano kwoty przysługujące wybranym pięciu państwom, w tym Polsce (stan aktualny na listopad 2024 r.):

Hiszpania – 79,85 mld euro dotacje + 83,16 mld euro pożyczki
 Włochy – 71,78 mld euro dotacje + 122,60 mld euro pożyczki
 Francja – 40,27 mld euro dotacje + 0 mld euro pożyczki
 Niemcy – 30,32 mld euro dotacje + 0 mld euro pożyczki
 Polska – 25,86 mld euro dotacje + 34,54 mld euro pożyczki³⁵.

Polska ma zamiar w pełni wykorzystać środki bezzwrotne, jednak co do pożyczek początkowo wniosowała tylko o 11,51 mld euro³⁶, ale po zmianie rządu 15.10.2023 r. wniosła o zmiany i ostatecznie decyzją wykonawczą Rady Unii Europejskiej z 7.12.2023 r.³⁷ otrzymała zgodę na nieco zwiększoną sumę bezzwrotnego grantu (początkowo było to 23,86 mld) w wysokości podanej wyżej oraz pełną zgodę na pożyczkę w wysokości 34,54 mld euro z informacją, że zobowiązuje się ona wykonać wszystkie kamienie milowe do 31.08.2026 r. Zatem łączna kwota, jaką Polska ma do dyspozycji, to około 60 mld euro.

Komisja Europejska oczekuje, że na **zieloną transformację** państwa członkowskie wydadzą **co najmniej 37%** całości otrzymanych środków z tego programu, a na **transformację cyfrową co najmniej 20%** środków³⁸. Biorąc pod uwagę powyższe, na cyfryzację z całości środków z tego strumienia Polska może potencjalnie wykorzystać co najmniej 12 mld euro. Jednak wobec opóźnienia w przyznaniu Polsce tych funduszy czas składania projektów oraz wydatkowania środków znacznie się skrócił, ponieważ ostateczny termin tych czynności upłynie w sierpniu 2026 r., toteż trudno przewidzieć, czy całość środków zostanie wykorzystana.

Jak wspomniano wcześniej, całość tych funduszy przeznaczona jest na sześć różnych celów (wymienionych wcześniej lit. a–f). Jeśli przyjrzymy się bliżej celowi lit. b, tj. **transformacji cyfrowej**, to we wspomnianym rozporządzeniu 2021/241 wymienia się m.in. następujące cele szczegółowe:

1. Obszar inwestycji 1: Łączność Wymiar DESI 1: Łączność
2. Obszar inwestycji 2: Związane z technologią cyfrową inwestycje w badania i rozwój DESI: „Sektor ICT w UE i jego wyniki w zakresie badań i rozwoju”
3. Obszar inwestycji 3: Kapitał ludzki Wymiar DESI 2: Kapitał ludzki
4. Obszar inwestycji 4: administracja elektroniczna, cyfrowe usługi publiczne i lokalne ekosystemy cyfrowe Wymiar DESI 5: Cyfrowe usługi publiczne

30 Komisja Europejska: Orędzie o stanie Unii w 2023 r. ogłoszone przez Przewodniczącą Ursulę von der Leyen: „State of the Union 2023” (przemówienie, 13.09.2023 r., Strasbourg), https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/pl/speech_23_4426/SPEECH_23_4426_PL.pdf (dostęp: 4.10.2024 r.); decyzja 2022/2481 ustanawiająca program polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r.

31 Zob. przypis 24.

32 Unia Europejska: European data. Intensywność cyfrowa według klasy wielkości przedsiębiorstw, <https://data.europa.eu/en> (dostęp: 23.07.2024 r.).

33 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z 12.02.2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.Urz. UE L 57, s. 17) – dalej rozporządzenie 2021/241.

34 Zob. załączniki I i II do rozporządzenia 2021/241.

35 European Commission: *Recovery and Resilience Scoreboard*, https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html (dostęp: 30.11.2024 r.).

36 Zob. o Krajowym Planie Odbudowy <https://www.gov.pl/web/planodbudowy/kpo> (dostęp: 27.06.2024 r.).

37 Council of the European Union: Council implementing decision of amending the implementing Decision of 17 June 2022 on the approval of the assessment of the recovery and resilience plan for Poland, Brussels, 7 December 2023, 15835/1/23 (REV)1/EN, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:52023PC0745> (dostęp: 6.12.2024 r.); <https://www.gov.pl/web/zdrowie/krajowy-plan-odbudowy-i-zwiekszenia-odpornosci1> (dostęp: 23.07.2024 r.).

38 Art. 16 ust. 2 lit. b rozporządzenia 2021/241.

5. Obszar inwestycji 5: Cyfryzacja przedsiębiorstw wymiar DESI 4: Integracja technologii cyfrowych
6. Obszar inwestycji 6: Inwestycje w zdolności cyfrowe i wdrażanie zaawansowanych technologii wymiar DESI 4: Integracja technologii cyfrowych + gromadzenie danych *ad hoc*
7. Obszar inwestycji 7: Zazielenianie sektora cyfrowego³⁹.

Kiedy natomiast przyjrzymy się bliżej wyznaczonym celom, okazuje się, że w dużym stopniu środki te nakierowane są na poprawę wskaźników DESI, co dla nas, jako państwa znacznie opóźnionego w realizacji zaległych procesów digitalizacyjnych, może mieć kluczowe znaczenie w osiągnięciu poprawy sytuacji. Znajdujemy tu środki pozwalające dofinansować te obszary, z którymi inne, bardziej rozwinięte państwa już dawno sobie poradziły, a Polska ciągle jeszcze ich nie osiągnęła. Dla Polski zatem te fundusze wydają się być **kluczowe** dla wyrównania poziomu cyfryzacji w stosunku do państw bardziej rozwiniętych. Dlatego też ich pełne wykorzystanie powinno należeć do działań **priorytetowych**.

Spośród siedmiu wymienionych wcześniej celów wystarczy przyrzeć się tylko jednemu z nich, np. celowi nr 4, aby uzmysłowić sobie korzyści, jakie Polska może odnieść z tych funduszy:

Rozwiązania ICT, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji – 100%

Rozwiązania ICT, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji zgodne z kryteriami ograniczania emisji gazów cieplarnianych lub kryteriami efektywności energetycznej – 100%

Wdrożenie europejskiego systemu tożsamości cyfrowej do użytku publicznego i prywatnego – 100%

Usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka, internet rzeczy w zakresie aktywności fizycznej i nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym) – 100%

Cyfryzacja w opiece zdrowotnej – 100%

Cyfryzacja transportu miejskiego – 100%

Cyfryzacja systemów wymiaru sprawiedliwości – 100%.

Jednak aby otrzymać jakiegokolwiek środki z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności, Polska zobowiązana została do przedstawienia Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO), w którym musiała określić obszary inwestycji i zobowiązać się do spełnienia tzw. kamieni milowych. Niewdrażanie tych kamieni milowych było powodem odmowy Komisji Europejskiej wypłaty tych środków dla Polski. Jak wspomniano wcześniej, po 15.10.2023 r. osiągnięto porozumienie mówiące, że Polska wdroży wszystkie kamienie milowe do 31.08.2026 r., co pozwoliło na uruchomienie tych środków⁴⁰.

2.2.2. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności⁴¹ to program, w którym Polska zaprezentowała, w jaki sposób ma zamiar wykorzystać środki należne nam z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności we wszystkich obszarach objętych tym programem (wymienione wyżej lit. a–f). Aby je uzyskać, Polska musiała ponadto podpisać

umowę z Komisją Europejską na bezzwrotną część grantową oraz na część pożyczkową, która ma zostać spłacona w ciągu 30 lat, tj. do 2058 r. (licząc od 2028 r.).

Główny cel KPO określono jako odbudowę potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii oraz wsparcie budowy trwałej konkurencyjności gospodarki i wzrostu poziomu życia społeczeństwa w dłuższej perspektywie czasowej. W tym celu wyszczególniono sześć obszarów (komponentów) w części grantowej i pięć w części pożyczkowej. W obu kategoriach występuje komponent **Transformacja cyfrowa** (oznaczony literą C), lecz środki finansowe na ten cel rozlokowano początkowo (tj. przed zmianami w KPO z 7.12.2023 r.) nieco inaczej niż uczyniono to w *Recovery and Resilience Facility*. Z części grantowej na Transformację cyfrową przeznaczono około 2,9 mld euro, przy czym pozostałe środki z tego strumienia (około 2 mld euro) ulokowano w innych komponentach, np. wspierających zieloną mobilność, sektor zdrowia i konkurencyjność gospodarki. Z części pożyczkowej na cyfryzację przeznaczono początkowo około 2,2 mld euro, w związku z czym wydatki na cyfryzację wyniosły do 7,1 mld euro, tj. 21,3% funduszy, a wydatki klimatyczne sięgnęły 42,7%, co wypełniało wymaganie UE przeznaczenia co najmniej 20% środków na Transformację cyfrową i co najmniej 37% na Zieloną transformację⁴². Wobec dokonanych zmian w KPO ostateczna suma wydatków na Transformację cyfrową może sięgnąć nawet około 12 mld euro, z zachowaniem proporcji co najmniej 20% na tą transformację.

3. Potrzeby Polski w obszarze cyfryzacji

Jak wskazano wcześniej, Polska ma ogromne potrzeby w obszarze cyfryzacji. Wynikają one przede wszystkim z opóźnień rozwojowych kraju, tj. zacofania technologicznego powstałego jeszcze w okresie PRL-u, z którym Polska weszła do UE, z barku dostatecznej dbałości o ten sektor już po jej wstąpieniu, a także w ostatnich latach, z powodu blokady dostępu do środków unijnych związanej z naruszeniami praworządności przez władze RP. Polska ma też zaległości we wdrażaniu prawa UE w tym zakresie, np. oprócz wspomnianego Europejskiego kodeksu łączności elektronicznej, ciągle jeszcze niewdrożona jest tzw. dyrektywa NIS2⁴³ poszerzająca obszar cyfrowej infrastruktury krytycznej, która musi być chroniona przed cyberatakami.

Zasadnicze zaległości jednak widoczne są w świetle wskaźników DESI (za 2023 r.): w obszarach: umiejętności cyfrowe – 22 miejsce, infrastruktura – 17 miejsce, cyfryzacja przedsiębiorstw – 19/20 miejsce i cyfrowe usługi publiczne – 19 miejsce. W żadnym razie nie są to wyniki zadawalające dla dużego europejskiego państwa. Listę najpilniejszych potrzeb w tym zakresie próbowano stworzyć jeszcze w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład⁴⁴, tj. programu inwestycji strategicznych rządu Mateusza Morawieckiego, przewidzianego na zwalczanie skutków pandemii COVID-19, w którym znalazła się sekcja CyberPoland 2025⁴⁵, lecz większość celów zaplanowanych w tym programie pozostała w sferze marzeń.

42 Zob. przypisy 33 i 39.

43 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2555 z 14.12.2022 r. w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu cyberbezpieczeństwa na terytorium Unii, zmieniająca rozporządzenie (UE) nr 910/2014 i dyrektywę (UE) 2018/1972 oraz uchylającą dyrektywę (UE) 2016/1148 (dyrektywa NIS 2) (Dz.Urz. UE L 333, s. 80).

44 Zob. <https://www.gov.pl/web/polski-lad> (dostęp: 6.12.2024 r.).

45 Zob. <https://www.gov.pl/web/polski-lad/cyberpoland-2025> (dostęp: 6.12.2024 r.).

39 Załączniki VI i VII do rozporządzenia 2021/241.

40 Zob. przypis 37.

41 European Commission: *Poland's recovery and resilience plan*, https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/country-pages/polands-recovery-and-resilience-plan_en (dostęp: 4.10.2024 r.).

W obecnej sytuacji drogowskazem dla Polski w zakresie cyfryzacji powinien być plan polityki Droga ku cyfrowej dekadzie do 2030 r.⁴⁶ oraz poprawa wskaźników DESI tak, aby do 2030 r. znaleźć się w czołówce państw Unii Europejskiej. W tym celu Polska powinna maksymalnie wykorzystać środki unijne. W niniejszym artykule omówiono trzy podstawowe fundusze przeznaczone na cyfryzację, ale – jak wspomniano – komponenty cyfryzacji występują także w innych obszarach, np. w polityce badań i rozwoju⁴⁷ czy polityce rozwoju regionalnego i spójności⁴⁸. Trzeba się spieszyć, ponieważ terminy wydatkowania tych funduszy są już krótkie. Na jednym z posiedzeń Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii Sejmu RP (16.01.2024 r.), swoje postulaty zaprezentowały także organizacje niezależne w dokumencie Polityka cyfryzacji – Raport otwarcia – grudzień 2023 r.⁴⁹, w którym wskazano na rażące zaniedbania, najważniejsze wyzwania, niewykorzystany potencjał oraz błędy do naprawy i do eliminacji. Spośród najważniejszych postulatów wymieniono tam np. dokończenie prac nad stworzeniem Krajowego Centrum Przetwarzania Danych, budowę Platformy P1 – zdrowie, cyfryzację rejestrów państwowych, w tym cyfryzację sądownictwa, włączenie jednostek samorządu terytorialnego do domeny usług cyfrowych państwa. Znalazły się tam m.in. także takie postulaty jak: powołanie Chief Information Officer dla całego państwa czy stworzenie nowego IPN+, tj. Instytutu Przyszłości Narodowej.

4. Podsumowanie

Celem artykułu było przedstawienie miejsca cyfryzacji w obecnie realizowanej strategii rozwoju UE, tj. Wieloletnich ramach finansowych 2021–2027 i Planie odbudowy dla Europy, oraz możliwości wykorzystania przysługujących nam środków z tych programów dla poprawy stanu cyfryzacji w Polsce. Właściwe spożytkowanie tych funduszy jest dla Polski bardzo ważne wobec zapóźnienia technologicznego, co ma negatywny wpływ na rozwój gospodarczy i społeczny kraju. Według indeksu DESI (za 2023 r.) Polska zajmuje odległe 19 miejsce wśród państw UE, a środki te mogą pomóc wydzwignąć kraj na wyższą pozycję. W artykule omówiono trzy programy dysponujące najwyższymi środkami na cyfryzację, tj. Instrument Łącząc Europę, program „Cyfrowa Europa” oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Szczególnie ten ostatni jest dla nas ważny ze względu na ukierunkowanie jego środków w zakresie cyfryzacji na poprawę wskaźników DESI. Wśród wymienionych celów m.in. znajduje się tam również cyfryzacja sądownictwa. W prawidłowym wykorzystaniu tych środków pomoc ma przede wszystkim Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności skutecznie renegocjowany z Komisją Europejską w grudniu 2023 r. w kierunku uwolnienia wszystkich dostępnych środków z tego programu dla Polski. Obecny rząd podejmuje usilne starania, aby w pełni wykorzystać możliwości wynikające z przysługujących nam środków.

46 Zob. przypis 12.

47 Zob. przypis 24.

48 Komisja Europejska: Budżet EU: Rozwój regionalny i polityka spójności po 2020 r., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_18_3885 (dostęp: 4.09.2024 r.).

49 Forum Prawo dla Rozwoju, Instytut Spraw Cyfrowych, Law4 4 Tech, nst. agency, Związek Inicjatyw Biznesowych, CTDB, Healthcare Poland: *Polityka cyfryzacji – Raport otwarcia – grudzień 2023 r.* (30 s. nienumerowanych) (materiał powielony, niepublikowany, udostępniony na posiedzeniu Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii Sejmu X kadencji w dniu 16.01.2024 r.).

Na koniec warto dodać jeszcze kilka słów na temat zakresu, w jakim cyfryzacja może wkroczyć w obszar sądownictwa. Jedno już wiemy: w Unii Europejskiej cyfryzacja nie zastąpi człowieka w procesie podejmowania decyzji orzeczniczych. W przyjętym 13.06.2024 r. rozporządzeniu nr 1698 dotyczącym sztucznej inteligencji, w pkt 61 preambuły znalazło się zdanie: „Wykorzystanie narzędzi AI może wspierać uprawnienia decyzyjne sędziów lub niezależność sądownictwa, ale nie powinno ich zastępować; podejmowanie ostatecznej decyzji musi pozostać działaniem kierowanym przez człowieka”⁵⁰. Tak więc miejsce cyfryzacji, w tym sztucznej inteligencji w sądownictwie, to wspieranie działań pomocniczych.

Abstract

dr hab. Marta Grabowska, prof. ucz.

The author is a research and teaching employee of the Centre for Europe, University of Warsaw, Poland (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4481-0545>).

Areas of Digitalisation in the EU Multiannual Financial Framework 2021–2027 and the Recovery Plan for Europe, and Poland’s Needs in these Areas

Keywords: digitalisation, digitalisation in the European Union, Connecting Europe Facility, Digital Europe Programme, Recovery and Resilience Facility, digitalisation in Poland

The aim of the article is to present the position of digitalisation in the Multiannual Financial Framework 2021–2027 (MFF 2021–2027) and in the Recovery plan for Europe, as well as Poland’s needs in this area. The article summarises the history of the development of the information, digital and gigabit society in the EU, discusses structures of both funds together with three major digitalisation programmes included therein, such as: Connecting Europe Facility (CEF), Digital Europe Programme and Recovery and Resilience Facility (RRF). It addresses Poland’s most urgent needs in the area of digital transformation related to these three basic programmes, which arise from Poland’s low position in the DESI ranking, gaps in the legislation, political conflicts between Poland and the EU, and giving priority to state policy objectives over digitalisation in various periods. Poland really needs these resources, and they should be used in an effective and timely manner. The article is based on the analysis of EU and Polish official documents and information from direct observation of work of the Digitalisation, Innovations and New Technologies Committee of the Polish Sejm of the 10th term.

Bibliografia/References

Grabowska M., *Europejskie społeczeństwo gigabitowe*, „Studia Europejskie – Studies in European Affairs” 2020/1.
Hodges A., *Alan Turing: Enigma*, tłum. W. Bartol, Warszawa 2014.
Malak H.A., *Digitization vs digitalization: What’s the difference?*, <https://theecmconsultant.com/digitization-vs-digitalization/> (dostęp: 23.07.2024 r.).

50 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z 13.06.2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz.Urz. UE L 2024/1689).